

HÖGSBY
K O M M U N

Service- och varuförsörjningsplan *2021-2025*

Antagen av kommunstyrelsen 2021-09-21, § 163

1. Lägesbeskrivning

1.1 Allmänt om Högsby

Högsby kommun ligger mitt i Kalmar län. Avståndet till Kalmar är sju mil, till Växjö nio mil och till Stockholm, Göteborg och Malmö ca 30 mil.

Kommunen har en tämligen stor yta, i runda tal ca 800 km², som dock är glest befolkad. När man beaktar invånartäthet och servicegrad så har Högsby kommun idag 5 tätorter - Högsby, Berga, Fågelfors, Fagerhult och Ruda. Till dessa orter kommer Grönskåra och Långemåla, två mycket små orter med begränsad service och lågt invånarantal, men som traditionellt har räknats som tätorter i kommunen.

Vid fyra orter finns skolor för låg- och mellanstadiet. Vid en ort skola för lågstadiet. I Högsby finns även årskurs 7-9.

HUC, Högsby utbildningscenter erbjuder följande:

- Introduktionsprogram

För de som fyllt 20 år och som ska studera på komvux finns:

- Industritekniska programmet
- Vård och omsorg
- Grundläggande vuxenutbildning
- Gymnasial vuxenutbildning
- Särskild utbildning för vuxna
- Svenska för invandrare

Sedan förra planen gjordes (2010) har Grönskåra och Långemåla förlorat sina livsmedelsbutiker. I Fågelfors har bensinstationen lagts ner. I Ruda har det under tidsperioden varit flera olika entreprenörer som drivit livsmedelsbutik. Den nuvarande driver både butiken och pizzerian och har planer på att öppna upp möjligheten att tanka drivmedel igen. Macken i Grönskåra finns ännu kvar (mars 2021) men hotas av nedläggning då det saknas intressenter som vill ta över efter nuvarande ägare.

Det system med distriktssköterskor som fanns tidigare har lagts ner och ersatts med en distriktssköterskemottagning på hälsocentralen i Högsby. Behöver personer hjälp i hemmet och inte kan åka till HC kan man få hembesöksuppdrag eller skrivas in i hemsjukvården. Då åker någon av kommunens sjuksköterskor ut och utför uppdraget.

Sedan 2019 är butikerna i Fågelfors och Fagerhult servicepunkter med turisminformation och samhällsinformation. Butiken i Ruda har samma uppdrag sedan 2020. Under coronapandemin har butikernas dataskärmar med samhällsinformation varit en av flera viktiga kanaler ut till invånarna.

Till den mer nödvändiga servicen för invånarna hör numera även förekomsten av bredband och fiberutbyggnad. Enligt en utredning 2021-02-10 gjord av Torgny Kratz, Miljö & Bygg så täcker fiberutbyggnaden 78% av kommunens invånare. Siffran anger i procent hur stor andel av invånarna som har möjlighet att ansluta sig.

Under perioden 2013-2018 ökade befolkningen i kommunen på grund av invandring. Utan invandringen skulle befolkningen ha minskat under hela perioden. Efter 2018 minskar befolkningen igen, från toppnoteringen 31 december 2018 på 6 094 personer till 5731 invånare 31 december 2020. Minskningen beror till största delen på utflyttning från kommunen. Kommunen har en förhållandevis stor andel av befolkningen, 25,4% som bor i

landsbygdsområden, minst 5 km från huvudorten. Även om Högsby fungerar som centralort så saknar kommunen tätorter > 3000 invånare.

Högsby kommun saknar stora industrier. Endast ett fåtal av företagen (filialer inräknade) har mer än 20 anställda. Näringslivet domineras av de gröna näringarna, 43,1% av företagen återfinns inom jord- och skogsbruk samt energi, jämfört med rikets 8,9%. Kommunen har ett negativt pendlingsnetto, dvs det är fler som pendlar ut för att arbeta i kringliggande kommuner än som pendlar in för att arbeta i Högsby kommun.

Nyföretagande och företag som flyttar in till kommunen har ökat rejält de senaste två åren. Nettoökningen 2019 var 18 företag eller +2,9% och under 2020 var nettoökningen hela 39 företag eller +6,2%. Möjligen har pandemin påverkat och gjort att fler startat egna företag. Besöksnäringen utgör mindre än 2% av näringslivet i Högsby. Men, i kommunen finns en betydande andel hus som fungerar som fritidshus. Enligt uppgift från ÖSK så finns ca 900 hushåll med säsongsabonnemang för sophämtning, vilket indikerar att det rör sig om fritidshus. Det innebär att ca 25% av hushållen i Högsby är fritidsboende. Dessa har, liksom övriga besökare, stort behov av olika kommersiella servicetjänster men syns inte i statistiken för besöksnäringen på samma sätt som mer tillfälliga besökare till olika destinationer.

1.2 Var finns kommunens offentliga och kommersiella service?

Lokaliseringen av dagligvarubutiker, drivmedelsstationer, barnomsorg, skolor, äldreboenden, distriktssköterskor, vårdcentraler, sjukhus, post, systembolag, apotek med ombud i kommunen framgår av tabellen nedan.

	Högsby	Berga	Fågelfors	Fagerhult	Ruda	Grönskåra	Långemåla
Apoteksvaror ej recept	x	x	x	x	x		
Apoteksvaror, receptbelagda	x		x				
Barnomsorg	x	x	x	x	x		x
Dagligvaror	x	x	x	x	x		
Drivmedel	x					x	
Post (paket)	x	x	x				
Paket DHL	x				x		
Skola årskurs 0-6	x	(x)**	x	x	x		
Skola årskurs 7-9	x						
Utbildning för vuxna	x						
Turism- och samhällsinformation	x		x	x	x		
Systembolagsvaror	x			(x)*			
Vårdcentral	x						
Äldreboende	x			x			
Bankomat	x						

Not: Tabell 1, * Handlarn, fd Nära Dej i Fagerhult förväntas återuppta uppgiften som systembolagsombud under maj månad 2021.

**Årskurs 1-3.

1.3 Regional utvecklingsstrategi (Rus) och Regionalt serviceprogram (Rsp)

Varje län har ett regionalt serviceprogram (Rsp) som är framtaget utifrån en analys av rådande förutsättningar i länet och som är kopplat till Rus. Syftet är att samordna insatser och aktörer i arbetet med att främja tillgänglighet till kommersiell och viss offentlig service. I Kalmar län utgör Rsp ett handlingsprogram för landsbygdsutveckling med fokus på servicefrågor och är kopplat till området Hållbar samhällsutveckling i Rus. Inom samma område ligger t.ex. den regionala digitala agendan, bredbandstrategin, trafikförsörjningsprogrammet och kollektivtrafikstrategin.

Hållbar utveckling och jämställdhet

Agenda 2030 utgör ramen för den regionala utvecklingsstrategin. De globala målen täcker in sociala, miljömässiga och ekonomiska hållbarhetsdimensioner och ska genomföras på regional och lokal nivå.

1.3.1 Region Kalmars prioriterade mål för serviceutveckling i länet

- *Länets lokala grupper stöttas genom rådgivning och medel för insatser inom landsbygdsutveckling*
- *Kommunala serviceplaner finns i majoriteten av länets kommuner.*
- *Minst 1 seminarium med tema planering vid minskat befolkningsunderlag ska genomföras.*
- *Nya metoder för att servicegivare ska öka sina marknadsandelar uppmuntras genom t.ex. ett utbud av lokalt producerade livsmedel eller turistinformation.*
- *Post- och paketflödena i länet har kartlagts.*
- *Fritidshusen i länet har kartlagts och fritidshusägarnas behov och attityder har undersökts.*
- *Länets servicegivare har informerats om nya e-handelslösningar och digitala möjligheter.*
- *Länets landsbygdsutvecklare träffas regelbundet, minst 2 ggr per år, för erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning*
- *Möten där representanter för regional, kommunal och lokal nivå medverkar genomförs regelbundet i majoriteten av länets kommuner.*
- *Landsbyggsdagarna genomförs vartannat år i samverkan mellan offentlig sektor och ideell sektor.*
- *Samverkan sker mellan kommuner och regioner inom service- och landsbygdsfrågor*
- *Tydliga riktlinjer för stöden för kommersiell service finns tillgängliga på respektive organisations hemsidor.*
- *Mottagare av stöd informeras proaktivt i samband med rådgivning eller på annat sätt.*

1.4 Kommunens vision 2025

”Högsby kommun är en attraktiv och välmående kommun som brukar utan att förbruka, och där alla känner sig välkomna. En kommun där företagsamhet, bra kommunikationer och en välutvecklad service skapar goda förutsättningar för människors utveckling.”

För att nå visionen ska man arbeta med följande:

- Högsby kommun ska ha en god förvaltning och ett effektivt nyttjande av befintliga resurser och tillgångar
- Högsby kommuns soliditet ska förbättras över tid
- Kommunala investeringar ska över tid generera lägre kostnader och högre kvalitet
- Högsby kommun ska verka för goda kommunikationer och en utvecklad infrastruktur
- Högsby kommun ska tillhandahålla tjänster för medborgare, företag och besökare med en hög servicenivå av god kvalitet och ett gott bemötande
- Alla anställda i Högsby kommun ska känna sig delaktiga och ges möjlighet till påverkan
- Alla anställda i Högsby kommun ska ges möjlighet till kompetensutveckling
- Högsby kommun ska verka för ett gott samarbetsklimat och en god arbetsmiljö, fysisk och psykosocial, för alla anställda
- Högsby kommun ska utvecklas långsiktigt hållbart och verka för en effektiv utveckling inom respektive verksamhet
- Högsby ska vara en attraktiv kommun för människor och företag

1.5 Allmänna utvecklingstendenser

Kraven från Livsmedelsverket och andra myndigheter ökar stadigt. Det ställs allt större krav på lokaler, varor och personal. Kraven är ungefär desamma för små butiker som för stora, vilket innebär behov av ökad omsättning, även i de mindre butikerna, för att klara nödvändiga investeringar. Samtidigt missgynnas de mindre butikerna av högre inköpspriser från sina leverantörer då prissättningen bygger på mängd. Detta minskar marginalerna och möjligheten till överlevnad hos de små butikerna ytterligare.

Den minskade befolkningen i kommunen innebär med nödvändighet att butikernas kundunderlag minskar. Befintliga butiker kan få svårt att nå tillräcklig omsättning för en rimlig lönsamhet. Särskilt problematiskt blir detta vid ägarbyten när en ny handlare ska ta över en befintlig butik.

Konkurrensen från stormarknader (ICA Maxi, Coop och City Gross), men också lågprisbutiker (Netto och Lidl) i kringliggande och större orter är i ”normala” tider kännbar för Högsby kommuns närbutiker. Möjligen har pandemin gynnat de mindre handlarna då befolkningen uppmanas att undvika trängseln i stormarknader och köpcentra.

I pandemins spår har näthandeln ökat explosionsartat, med 40% under 2020. Mest har dagligvaruhandeln ökat, den har nästan fördubblats och utgör vid årsskiftet 2020-21 ca 6% av den totala näthandeln. Vi vet inte om detta kommer att hålla i sig efter pandemins slut, men det är rimligt att anta att det inte kommer att bli en total återgång till förhållandena före pandemins utbrott.

Trots att näthandeln ökat så är det svårt för handlare på landsbygden att utöka sina tjänster som till exempel paketombud. Detta styrs helt av de enskilda fraktföretagen, där de största aktörerna i kommunen är PostNord och DHL.

1.5.1 Ny form för livsmedelshandel

Ett alternativ till traditionell livsmedelshandel som sett dagens ljus under senare tid är obemannade, digitala butiker med mycket begränsat varu-utbud. De etableras oftast på en mindre ort där det tidigare funnits en livsmedelsbutik och kan på grund av sin utformning

snabbt etableras men också snabbt monteras ner om lönsamheten upplevs som för dålig. Några av de aktörer som driver den här typen av butiker har visat intresse för att etablera obemannade butiker i Grönskåra och Långemåla, men det har hittills inte blivit något resultat. Det finns också goda exempel på butiker där man har gjort en kombination av bemannad/obemannad butik vilket minskar personalkostnaderna alternativt ger mer drägliga arbetstider för ägarna utan att sortimentet behöver bli så mycket sämre än med fullbemannad butik.

Att driva butiker i mindre orter kräver mycket arbete och stor fantasi av ägarna. Kombinationer med andra sätt att skaffa inkomster blir ofta nödvändiga – det kan behövas flera ben att stå på. Även om kommunen enligt gällande upphandlingsregler varken ska eller får gynna enskilda företag, ska kommunen alltid se till att lokala handlare i så stor utsträckning som möjligt får möjlighet att vara med och lämna offerter.

1.5.2 Pandemins påverkan

I och med pandemin kan vi också se en försiktig trend där människor söker sig ut från storstäderna till mer glesbebyggda områden för att bo och arbeta. För en del innebär det att man använder sina fritidshus under längre perioder än tidigare, för andra innebär det att man bosätter sig mer permanent i sitt fritidshus. Högsby kommun har ca 900 fritidshushåll (hushåll med säsongshämtning av sopor) vilka utgör ca 25% av det totala antalet hushåll. En förlängning av den tid då personerna i dessa hushåll vistas i kommunen kan komma att påverka butikerna positivt. En kartläggning av dessa personers attityder och behov skulle kunna öppna upp för att butikerna ökar sina marknadsandelar.

Fiberutbyggnaden är relativt god i kommunen, i februari 2021 hade 78% av hushållen möjlighet till fiber. Utbyggnaden är en förutsättning för den positiva utvecklingen.

När det gäller annan typ av service, både kommersiell och offentlig, har trenden under ett antal år varit starkt centralistisk. Flera statliga myndigheter har centraliserat sina verksamheter och avvecklat sina lokala representationer (det senaste exemplet är Migrationsverket), ofta med förevändningen att verksamheten härigenom effektiviseras.

I den kommunala verksamheten är det främst skolan som direkt påverkas av det minskade befolkningsunderlaget.

2 Analys

2.1 Butikernas tillstånd och utvecklingsförutsättningar

I Berga drivs butiken som Coop Nära. Det största hotet utgörs av minskat befolkningsunderlag och att de yngre som flyttar in inte är lika ”föreningstrogna” som sina föregångare. Ett annat hot skulle kunna vara att en obemannad butik etableras i Bockara, Oskarshamn kommun. Idag är butiken i Berga Bockarabornas närmaste livsmedelsbutik.

Fagerhultsbutiken har bytt ägare (2017), Fågelforsbutiken har gått från att vara en konsumentföreningsägd butik (2010) till en fristående livsmedelsbutik som haft två olika ägare, den nuvarande sedan september 2015.

I Ruda har livsmedelsbutiken vid genomfartsleden varit stängd under en längre tid. Ett alternativ med mestadels utländskt sortiment har funnits sedan 2017, men har nu flyttat till Högsby. I dagsläget är en ny butik öppnad (februari 2020). Samtliga dessa butikers nya ägare har ställts inför utmaningen att, med minskande kundunderlag, förmå boende och besökare att nyttja det lokala utbudet istället för att handla i de större butikerna i centralorten och på andra

större orter med större utbud. Ingen av de senare tre, butiksägarna i Fagerhult, Fågelfors och Ruda, hade erfarenhet av att driva livsmedelsbutik sedan tidigare.

De olika butikerna använder sig av olika kedjor. Matbutiken i Fågelfors har tidigare tillhört Tempo, men Tempo vill göra sig av med småbutiker, så butiken i Fågelfors heter numera Matbutiken. De får inte använda sig av Tempos namn, men kan fortfarande använda koncernen som leverantör, vilket är en fördel. Nära Dej i Fagerhult kommer inom kort att bli Handlarn istället, vilket innebär att man byter kedja. Enligt uppgift ska det innebära lite bredare sortiment och en något bättre prisbild. Ruda Livs har haft svårt att etablera sig som kund hos någon av de större kedjorna men har nu klart med Menigo, så affären i Ruda kommer att bli Nära Dej. Generellt så är det viktigt att kunna utnyttja kedjornas gemensamma kampanjer och erbjudanden, men kedjetillhörigheten får inte kosta för mycket, vilket t ex Tempo gjorde för butiken i Fågelfors.

2.2 Kopplingar mellan kommersiell service och offentlig service

Skola, butik och drivmedelsstation är tre servicefunktioner som betyder mycket för en liten orsts attraktivitet. Läggs skolan ner uppfattas detta ofta som mycket negativt och risken är då också stor för att annan service försvinner. Kommersiell och offentlig service går alltid hand i hand. Faller det ena så faller nästan alltid det andra.

För att stärka upp lanthandlarnas attraktivitet så har så kallade servicepunkter etablerats i butikerna i Fagerhult, Fågelfors och Ruda. Även Coop i Berga var med i projektet från början men valde sedan att ställa sig utanför. Servicepunkterna utgörs av en fysisk samlingspunkt med möjlighet att sitta ner och ta en kopp kaffe. Dessutom tillhandahåller kommunen turistinformation i broschyrform som besökare kan ta med sig. Det finns digital information om kommunens olika besöksmål som sänds på en datorskärm och en ”platta” där samhällsinformation finns tillgänglig. Ett avtal har upprättats emellan kommunen och respektive handlare. Avsikten med servicepunkter är i första hand att dessa ska locka kunder till butikerna under turistsäsongen. I andra hand så ska informationen locka till utflykter i närområdet där besökare kan spendera medel på övrigt lokalt näringsliv. Insatsen stämmer väl överens med den regionala planen om att uppmuntra till ökade marknadsandelar genom att erbjuda turistinformation.

2.3 Sammanfattning

Under flera år har konsumenternas köpvanor förändrats i snabb takt. Man blir allt mer rörlig och är beredd att åka längre för att komma åt de större valmöjligheter som finns i stormarknader, köpcentra och lågprisbutiker. En ökad näthandel påverkar också de små butikernas möjligheter till överlevnad. Detta har inte helt oväntat drabbat landsbygden hårt.

I Högsby kommun har framförallt de senaste årens utveckling mot stora köpcentra inverkat på konsumenternas köpbeteende, vilket inte minst påverkat de mindre butikernas omsättning. Även pandemin med ökad näthandel påverkar de mindre butikerna negativt, även om exempel finns på att just livsmedelsbutiker på vissa håll ökat sin försäljning då kunderna börjat handla mer lokalt.

Generellt sett kan man se en förvånansvärd positivitet och framåtanda hos handlarna på landsbygden, trots de hårda villkor man lever under. Gemensamt för de tidigare undersökta butikerna i kommunen är att de är ortens sista butik, och denna fyller en stor samhällsfunktion som bör upprätthållas och helst utvecklas. För att stödja verksamheterna har servicepunkter med turist- och samhällsinformation etablerats i butikerna i Fågelfors, Fagerhult och Ruda.

Framtiden är (om än i dagsläget tillfredsställande) något oviss. Befolkningsunderlaget för butikerna i kommunen ökade under perioden 2013-2018 på grund av invandring men minskar sedan igen och trenden ser för närvarande inte ljus ut, vilket givetvis också påverkar butikernas lönsamhet och deras möjlighet till att i framtiden kunna "bära" sin service av dagligvaror. Möjligen kan trenden att fler arbetar på distans och söker sig till mer glesbebyggda trakter (som Högsby kommun) innebära ett bättre kundunderlag och bättre lönsamhet. Kontentan av detta blir följaktligen att det är oerhört viktigt att kontinuerligt följa utvecklingen, uppdatera serviceplanen och vidta möjliga åtgärder – allt med syftet och målet att

"Högsby kommun är en attraktiv och välmående kommun som brukar utan att förbruka, och där alla känner sig välkomna. En kommun där företagsamhet, bra kommunikationer och en välutvecklad service skapar goda förutsättningar för människors utveckling."

Vision för Högsby kommun 2025

3 Åtgärdsdiskussion

3.1 Offentlig upphandling

Offentlig upphandling är inköp som görs av stat, kommun och landsting. Hittills har denna upphandling fokuserat på två faktorer, pris och kvalitet. Under senare år har ett ökande intresse för att vidga perspektiven i upphandlingen växt fram och därmed även viljan att beakta hållbarhetsaspekter som miljömässiga och social hänsyn.

Ur upphandlingspolicyn:

"Upphandlingar och inköp ska präglas av en helhetssyn. Upphandlingar och inköp ska genomföras med användning av de konkurrensmöjligheter som finns och på ett sådant sätt att långsiktig konkurrens stimuleras. Upphandlingar ska utformas så att det är möjligt för mindre och medelstora företag att lämna anbud och det lokala näringslivet ska informeras om pågående upphandlingar."

För många butiker skulle möjligheten att få leverera till kommunen och andra offentliga aktörer vara ett mycket värdefullt tillskott. Det är fullt möjligt att förena lokal handel med de krav som LOU – Lagen om offentlig upphandling, ställer, det finns goda exempel på detta i andra kommuner.

Slutsats: Högsby kommun bör i så stor utsträckning som möjligt undersöka möjligheten att anpassa den offentliga upphandlingen så att lokala företagare ges möjlighet att aktivt delta i av kommunen aviserade upphandlingar.

3.2 Möjligheter inom den fysiska planeringen

Kommunens översiktsplan (ÖP) är ett viktigt instrument som har följande syften:

- Att vara ett politiskt handlingsprogram
- Att utgöra underlag för detaljplaner
- Att utgöra underlag för beslut i kommunala nämnder, styrelser och bolag
- Att ge information om kommunen och de förändringar som planeras

När det gäller handeln bör kommunen i planen redovisa sina ambitioner och möjligheter, visa på var kommunen har sin handel idag samt var man kan tänka sig framtida etableringar. I översiktsplanen bör kommunen även ta ställning till den kommunala servicen på landsbygden. En levande landsbygd är en förutsättning för en god utveckling i alla kommuner. I en översiktsplan bör man se mer övergripande, inte bara inom den egna kommunen, utan även det som gäller de mellankommunala intressena, där handeln kan vara en viktig del. Översiktsplanen ska ses över under varje mandatperiod för att eventuellt revideras eller för ett aktualitetsbeslut.

Slutsats: Servicebegreppet inkluderas i kommunens översiktsplanering, d v s det ska finnas en samstämmighet i målbeskrivning och övriga skrivningar mellan denna plan och ÖP.

3.3 Diskussion/samspel mellan verksamheter

Det finns ingen absolut modell för hur en kommun ska organiseras. Verksamheternas namn och utformning, antal enheter och aktivitetsområden skiljer sig mellan olika kommuner. Med utökade kontakter och möjligheter till samspel mellan verksamheter ökar chanserna till förståelse för andras funktion och för gemensamma lösningar. Det är också viktigt att inte bara se samtliga verksamheter inifrån utan också i sin sanna kontext – Högsby kommun som en plats där invånare lever och verkar och där verksamheterna ska fungera i organisatoriskt samspel men också i samspel med kontexten.

Verksamheternas uppgifter, mandat mm bestäms inom varje kommun. Om man därtill beaktar att varje enhet har sin egen budget, att varje krona i denna är viktig, att personal och resurser är knappa, så kan vi skönja en förståelse för varför det är så svårt med samordning över verksamhetsområden.

Betänk dock att service från kommunen täcks in av flera verksamhetsområden och i ett långsiktigt perspektiv är det mer effektivt och lönsamt att tänka utifrån ett helhetsperspektiv, där kommunen sammantaget lämnar bästa möjliga service till medborgarna till lägsta möjliga kostnad. Det är olika verksamheter, men många gånger med liknande problem och således också möjlighet till samordningslösningar. Det finns beröringspunkter mellan t ex barnomsorg och äldreomsorg. Genom att företrädare från de olika verksamheterna träffas och informerar/diskuterar sina verksamheter ökar förståelsen sinsemellan för respektive verksamhet, vilket också underlättar för framtida samarbeten.

Slutsats: Träffar bör organiseras med tjänstemän från olika verksamheter för att skapa kontaktytor som ger ökad insikt i varandras respektive funktioner.

3.4 Regionala stöd och insatser

Servicebidrag

Om det finns särskilda skäl kan Region Kalmar län bevilja ett så kallat servicebidrag till en butik. Syftet med servicebidraget är att överbrygga en tillfällig svacka i likviditet eller lönsamhet. Ofta är speciella villkor kopplade till servicebidraget, till exempel att den som söker måste göra insatser för att förbättra företagets lönsamhet. Servicebidraget är på max 150 000 kr per år och högst i 3 år. I speciella fall kan beloppet höjas till 200 000 kronor.

Investeringsstöd

Länsstyrelsen kan lämna investeringsstöd för kommersiell service. Stödet utgör 50% av investeringen och i vissa fall medges ett stöd på 90% av investeringskostnaderna.

Det ingår också i Länsstyrelsens uppdrag att initiera olika projekt för landsbygdsutveckling, till exempel ”Samarbeten för nya jobb på landsbygden”.

Projekt

det finns goda möjligheter för kommunen att ta aktiv del i landsbygdsutvecklingen via projekt delfinansierade med EU-medel. Ett exempel är det projekt som bedrivits för att tillskapa servicepunkterna. Det är viktigt att kommunen bevakar och tar del av dessa möjligheter.

Slutsats: Kommunens tjänstemän som arbetar med näringsliv ska vara uppdaterade om vilka möjligheter som erbjuds regionalt till aktörer inom kommersiell service, så att de kan vara en förbindelselänk mellan aktörer och region och kan verka för att stöd och utvecklingsmöjligheter kommer de lokala aktörerna till del. Man bör vara proaktiv i sin rådgivning. Man behöver också bevaka vilka möjligheter att ta aktiv del i landsbygdsutvecklingen de regionala aktörerna (Region Kalmar län och länsstyrelsen) ger i form av projektstöd för kommunen (främst medel från EU via Jordbruksfonden och Regionala fonden).

4 Handlingsprogram – mål och åtgärder

4.1 Kommunens mål för serviceutveckling

I den av kommunfullmäktige antagna visionen för Högsby 2025 lyfter man fram vikten av företagsamhet, bra kommunikationer och en välutvecklad service, förutsättningar som ska gynna människors utveckling:

Vision för Högsby kommun 2025

”Högsby kommun är en attraktiv och välmående kommun som brukar utan att förbruka, och där alla känner sig välkomna. En kommun där företagsamhet, bra kommunikationer och en välutvecklad service skapar goda förutsättningar för människors utveckling.”

Det innebär att följande mål gäller för arbetet med service och varuförsörjning:

- ✓ I kommunens planering och verksamhet ska bosättning på landsbygden och i glesbygden främjas.
- ✓ Kommunen ska sträva efter bibehållen basservice på landsbygden och i de mindre tätorterna när det gäller t ex dagligvaruhandel, skola, mötesplatser, föreningsliv etc.
- ✓ En levande landsbygd förutsätter att de allmänna kommunikationerna ger möjlighet till resor till och från arbetet. Denna möjlighet måste öka. Kommunen ska arbeta för en ständigt förbättrad kollektivtrafik.
- ✓ Utbyggnaden av fiber är en central faktor för möjligheten att bo och arbeta på distans. Kommunen bör verka för fortsatt utbyggnad av fibernätet.

4.2 Kommunens Åtgärder

Utifrån nulägesbeskrivningen, den sammanfattande analysen och åtgärdsdiskussionen beslutar kommunen att arbeta med följande åtgärder för att närma sig eller uppfylla de kommunala målen för serviceutvecklingen.

4.2.1 Bibehållen service på de orter som idag har kommersiell service

Kommunen ska på olika sätt verka för att butikerna i Berga, Ruda, Fågelfors och Fagerhult, ska finnas kvar även på lång sikt. Det ska ske genom följande åtgärder:

- Anpassa den offentliga upphandlingen av livsmedel så att butikerna ges möjlighet att lämna anbud.
- Vara uppmärksam på möjligheten till samordnade servicelösningar för att stärka förutsättningarna för bibehållen kommersiell och offentlig service (ex servicepunkter för turist- och samhällsinformation).
- Bevaka, initiera och i viss mån söka projektmedel för att utveckla den lokala kommersiella servicen
- Kontinuerligt upprätthålla en dialog med berörda handlare och aktörer (Konsumentföreningen i Oskarshamn) för att på så sätt och i god tid kunna tillgodogöra sig information som kan inverka på det lokala serviceutbudet.

4.2.3 Uppdatering av varuförsörjningsplanen

Varuförsörjningen på landsbygden är starkt förknippad med befolkningsutvecklingen. Under 2010-talet har kommunens befolkning först ökat till strax över 6000 invånare för att sedan minska till 5 741 invånare (februari 2021). Den utvecklingen gör det särskilt angeläget att kontinuerligt följa hur landsbygdens service påverkas, uppdatera serviceplanen och vidta möjliga åtgärder.

4.2.4 Kommunens interna organisation

Med utökade kontakter och möjligheter till samspel mellan olika verksamheter ökar chanserna till förståelse för andras funktion och för gemensamma lösningar. Den offentliga servicens roll på landsbygden och hur den påverkar förutsättningarna för den kommersiella servicen är ett område som bör diskuteras kontinuerligt mellan berörda kommunala verksamheter.

4.2.5 Ny bosättnings/vistelsetrend

I och med pandemin har nya möjligheter uppstått. Framför allt så är det återvändare, personer som har sina rötter i kommunen och som också har ett boende som tidigare enbart använts som fritidshus, som kan komma att tillbringa mer tid i kommunen och arbeta på distans. Gruppen fritidshusägare består av ca 900 hushåll och kommunen bör kartlägga dessa och dessutom undersöka fritidshusägarnas behov och attityder. Här är också utbyggnaden av fiber en viktig pusselbit.